

Het schuttersgilde van Putten (1)

G.Buter

Dankzij onenigheid in 1766 tussen de dominee en het schuttersgilde van Putten zijn er enige schriftelijke stukken bewaard gebleven. Wat gebeurde er in die dagen?

Op maandag 29 september 1766, Putter kermismaandag, hield ds. Mozes Colpaar in de kerk een catechisatie. Hij werd hierbij gestoord door de met slaande trommels en vliegende vaandels voorbijtrekkende schutters die op de Putterbrink gingen vogel-schieten. Hij had zich hier hevig aan geërgerd blijkbaar, want reeds de volgende dag werd een kerkenraadsvergadering gehouden. Ouderling Ariën van de Vijsel en diaken Jan Gijsbertsen werden naar de schout Geurt van Diermen gezonden om een klacht in te dienen "dat de schutterij was opgetrokken na het luiden der klokken en dat ze geschoten hadden mede gedurende de godsdienst". De schout was niet verrast, want 's morgens waren de beide gildemeesters Gerrit Hones en Willem Gerritsen al bij hem geweest om mee te delen dat de schutterij vandaag ging schieten. Letterlijk had Gerrit Hones gezegd: "De schutterij zal vandaag naar ouder gewoonte optrekken, meer behoeven wij u niet te zeggen". "Op grond waarvan?", vroeg de schout later. "Op grond van een oud recht", was het antwoord en men had daarbij de schout enige papieren overhandigd om in te zien en over te schrijven. De overtreding was niet door de schout zelf gezien, maar wel door zijn onderschouten Gerrit Aartsen en Jan Weste-neng. Zij hadden een lijst van de schutterij ontvangen, waardoor wij nu weten dat de groep schutters uit 27 man bestond, waaronder één kapitein, één luitenant, twee vaandrigs, twee sergeanten, twee tamboers en één hoboïst plus de benodigde snaphanen. De papieren bestonden uit een gildeboek beginnende bij 1704, een reglement van 1612, een extract uit de Signaten van de Veluwe, en een zekere sententie uit 1745. De overheid had schuttersfeesten al vanaf 1598 bestreden. Hierover later meer.

Mede hierdoor onderwierp de schout de twee oudste schutters aan een verhoor. Dat waren de kapitein Everts (68 jaar) en het lid A.C. van Diermen (bijna 81 jaar). Zij antwoordden dat zover de heugenis reikte op kermismaandag werd opgetrokken, behalve in oorlogstijd. Op de vraag of zij bij den Oudenaller tegen de Spanjaarden hadden gevochten, antwoordde van Diermen: "Ja, zij had toen nog geen trom, maar heeft op een ketel geslagen". Op de vraag of de schutterij goederen bezat, o.a. twee kampen in de Arkemheen, genaamd de 'Schutkampen', antwoordde men: "Ja, althans' zo wordt gezegd". Op de vierde vraag of een der vorige Prinsen van Oranje aan de schutterij een vaandel heeft verleend, antwoordde van Diermen dat hij het niet wist. Everts had dit wel horen zeggen. Op de vraag of er wel eens ruzie was, antwoordden zij: "Neen, en zo ja dan heeft de schutterij elke tweedracht zelf gestraft". Tenslotte de vraag of de heer van Schoonderbeek kapitein is geweest in de Plooierij. "Ja, al voor de Plooierij", was het antwoord.

Nu had de schout voldoende gegevens voor de landdrost voor diens toelichting aan de overheid. De overgeschreven papieren met het originele reglement werden samen met een begeleidende brief naar de landdrost gezonden, van wie zij het nooit meer terugkregen en waardoor het zo bewaard is gebleven in de archieven.

In het gildeboek van 1704, geschreven door Jacob Claesen van Diermen, stond onder andere het volgende:

- 1704 Op kermismaandag weer eens de vogel geschoten en op kermisdinsdag d.a.v. geteerd.
- 1719 Niet opgetrokken, "door de reeden dat de starffte onder de beesten in den ampte en in Putten self sodaenigh was, datter in 't geheel geen moet onder het volck van de schutterij was."
- 1721 opgetrokken met 24 man.
- 1727 (23 september) opgetrokken met 36 man.

- 1728 opgetrokken met 24 man. Anthonie Eversen herkozen tot kapitein, Liefert Staal tot luitenant en Evert Beersen tot vaandrig.
- 1746 De schutterij werd stilgelegd, "omdat de almachtige hand van Godt ons met Zijn slaende handt onse runderkudden stal bij stal ja oock uijt de weijde, weg is komen te nemen, ja ook omdat het bloedig oorlogswceert ons kwam te naderen, jae al onse barrieëren en voormueren wegnam, zodat wij met eenpaerige stemmen goedt vonden liever den Heere te voet vallen en Hem te bidden, dat Hij de plagen en de straffen wederom van ons mogte nemen."
- 1747 Niet opgetrokken wegens dezelfde reden als boven.
- 1748 Tweemaal opgetrokken, nl. in maart ter ere van Zijne Doorlugtige Hoogheid, en op kermismaandag 22 september, met slechts 14 man. Door de geringe belangstelling trad er een rustperiode in tot 1766. In dat beruchte jaar dus trok de schutterij eerst op 8 maart op ter ere van Zijne Hoogheid de Heere Prince van Oranje & ct, en vervolgens op 29 september waarbij Mozes Colpaar tijdens catechisatie door de slaende trommen werd gestoord.

(wordt vervolgd)

+++